

02

כלים וקולות

בין צופת לספרד

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מנהל מוזיקלי אבנר בירון

נגני התזמורת

קין יער אלון ראובן* רות ורון	חליל אסתי רופא*	ויולה יוני גרטנר* טטיאנה פיין בוריס רימר אדוארד שובייב	כינור ראשון מתן דגן* נטשה שר* כרמלה ליימן** רומן יוסוכוב מיכאל פביה ארנולד קובליאנסקי הלינה קורינץ
טרומבון נר ארז°	אבוב מוקי זוהר* אורי מירז	צ'לו צבי אורליאנסקי* מרינה כץ*	כינור שני אדוארד רזניק* הדס פבריקנט* אומרי צח מיכאל קונצביץ' קרן שושני סמדר שידלובסקי
טימפני קרן פנימון־זהבי*	קלרינט שירה אליסף* עידו אזרד°	אלכסנדר סינלניקוב** אסתר ולדרס	
	בסון מאוריציין פאז* קריסטיונס גריגס	קונטרבס דמיטרי רוזנצוויג* שי פקר	
*נגן ראשי **משנה לנגן ראשי °נגן אורח			

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

רו"ח רענן קופי* פרופ' אורי קרשון פרופ' דפנה שוורץ* ד"ר לאה שמיר־שנאן ברוך שלו דב שפיר *חברי הוועד המנהל	גרשון זוהר יהודה זיסאפל רות חשין* משה מיכלס* פרופ' מנחם פיש ד"ר שמואל קבילי*	פרופ' אבי בן בסט רו"ח תלמה ברבש־קנולר פרופ' בני גיגר* אפרת וימן גרשונ* אילן דה פריס* פרופ' משה הדני*	עו"ד יאיר גרין*, יו"ר אבנר אזולאי יעקב אייזנר* פרופ' רות ארנון* פרופ' שלמה בירדמן ד"ר יורם בלשר*
---	---	---	---

צוות הניהול

מנהל כללי יורם יונגרמן מנהל אדמיניסטרטיבי מיכאל קונצביץ' מפיקה ענת ריכטר מנהלת שיווק שרה טיילור דוד מנהלת מכירות דגן פדר	רכז תוכני מוזיקה ד"ר רון מרחבי מנהלת משרד סימה גיאלצ'ינסקי מנהל במה ואלרי אקסינוב הנהלת חשבונות שרית יצחקי
---	---

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים

טל: 02-5020503 | פקס: 02-5020504 | מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 | בימים א'-ה' 09:00-17:00
כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com | אימייל: info@jcamerata.com

כתיבת התכנייה בני הנדל **עיצוב גרפי** חגית מימון **צילום שער** מארי קיטוהארו
צילום אמנים סיימון ואן בקסטל, מארי קיטוהארו, תמי שחם, פליקס רטברג, ארנו סער

02

בין צרפת לספרד

אבנר בירון מנצח
סיון מגן נבל (ישראל-פינלנד)
אילנה יהב ציור בחול

גבריאל פורה (1845-1924)
כוואן בפה־דיאז מינור, אופ' 50

חואקין רודריגו (1901-1999)
קונְסֵרְטוֹ דֶּה אֶרְנַחְוָאָס
גרסת המלחין לנבל ולתזמורת

הפסקה

מוריס ראול (1875-1937)
מבוא ואלגרו לנבל, לחליל,
לקלרינט ולכלי קשת

אלברטו חינסטרה (1916-1983)
וריאציות קונצרטיות, אופ' 23

בית התרבות סביון
יום ה', 5.12.19 בשעה 20:30

מוזיאון תל אביב לאמנות
יום ו', 6.12.19 בשעה 13:00
מוצ"ש, 7.12.19 בשעה 20:00
יום א', 8.12.19 בשעה 20:00

משכן הכיס לאמנויות, נס ציונה
יום ב', 9.12.19 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים
יום ג', 10.12.19 בשעה 20:00
הקונצרט יועבר בשידור חי
בכאן קול המוסיקה ובאתר הקאמרטה

אלמא מרכז אמנויות, זכרון יעקב
יום ד', 11.12.19 בשעה 20:00

אבנר בירון / מנהל מוזיקלי ומנצח

מעוף וחדשנות מאפיינים את אבנר בירון, המייסד, המנהל המוזיקלי והמנצח הקבוע של הקאמרה הישראלית ירושלים. בעבודה שיטתית ויצירתית הקנה לתזמורת יוקרה בארץ ובעולם, והופעותיה תחת שרביטו זוכות לשבחי הביקורת, לאמון המנויים הוותיקים ולהערכתם של מצטרפים חדשים.

זוהי העונה ה-36 של הקאמרה. מלבד הופעותיה בארץ, הופיעה באולמות מרכזיים בפריס, באמסטרדם, בברלין, בלוצרן, בבאזל, בז'נבה, במדריד, בניו יורק, בווינגטון, בלוס אנג'לס, בשיקגו, באלסקה, בביג'ין, בשנחאי, בטביליסי, בירואן, בסידני, במלבורן, בבנגקוק ובוורשה.

מובן כי עמוד התווך של רפרטואר הקאמרה הישראלית בנוי מנכסי צאן הברזל של המוזיקה הקלאסית לדורותיה ולסגנונותיה. עם זה, בעת תכנוני הרפרטואר השנתיים, אבנר בירון בוחר לשלב לצד יצירות אהובות של יוצרים בעלי שם גם יצירות מסקרנות מן המוזיקה העולמית שאין מרבית להשמיע באולמי הקונצרטים ולהזמין בעבור התזמורת יצירות חדשות ממלחינים ישראלים.

את הקריירה המוזיקלית שלו החל אבנר בירון כחלילן בתזמורת הפילהרמונית הישראלית ובתזמורת הקאמרית הישראלית. לפני כן למד ביולוגיה באוניברסיטה העברית והשתלם בניצוח באקדמיה למוזיקה בווינה ובמוצרטאום של זלצבורג. גישתו למוזיקה ולאינטרפרטציה מושפעת מהשכלתו הרחבה במוזיקה ובמדע. כחלילן הירבה להופיע בהרכבים קאמרליים וברסיטלים, וניהל כיתות אמן רבות משתתפים בארץ ובעולם. כמחנך העמיד דורות של חלילנים ושל מורים

לחליל. הוא הקים בזמנו את "אנסמבל סולני הגליל", הרכב וירטואוזי שזכה להצלחה בינלאומית בזמן קצר.

אבנר בירון ניצח על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור, התזמורת הסימפונית חיפה והסימפוניה באר שבע, והוא מזמן לנצח על תזמורות ברחבי העולם. כמו כן כיהן כמנהל המוזיקלי של פסטיבלים, ביניהם "אבו גוש" ו"ימי מוסיקה וטבע בגליל".

ב-1994 החל בירון לכהן כראש האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. בשלוש הקדנציות של כהונתו הצעיד את האקדמיה להישגים מרשימים: הוא יזם את פתיחתה של מחלקה למוזיקה מזרחית, הקים את התזמורת הקאמרית של האקדמיה ויסד את הפקולטה למוסיקה רבת-חומית. בירון נבחר לכהן כחבר הוועדה המתמדת של ארגון האקדמיות הגבוהות למוזיקה באירופה (AEC).

בשנת 2005 זכה בפרס שרת החינוך על מצוינות ותרומה אמנותית רבת-שנים בתחום המוזיקה בארץ, ובשנת 2013 העניק לו משרד התרבות והספורט פרס ע"ש אריק איינשטיין ליוצרים שתרמו להתפתחות התרבות הישראלית לדורותיה.

מגן מופיע כסולן בעולם כולו, עם הפילהרמונית של שטרסבורג, הסימפונית של סידני, הקאמרית של סיינט פול, הקאמרית הסקוטית, הקאמרית הווינאית ועוד, באולמות כגון ויגמור הול הלונדוני, קרנגי הול הניו יורקי, הקונצרטֶהֶאוס הווינאי ובית האופרה של סידני. הוא מרבה לנגן גם בהרכבים קאמרליים: עם רביעיות דְנָאָל, קולֶדֶר ודוֹבֶר, עם חברים מרביעיות גוארנרי וג'וליאַרד ולצד מוזיקאים כשמואל אשכנזי, גארי הופמן ועמנואל פאהו. עם החלילנית מרינה פיצי'ניני והוויולנית קים קשקשיאן הקים מגן את שלישיית Tre Voci והוא בין מקימי "הפרויקט הקאמרי הישראלי". מגן הקליט שני אלבומי סולו בחברת Linn Records והקלטות קאמריות רבות בחברות כ-Azica, ECM ו-Avie. מסתיו 2017 סיון מגן הוא הנבלאי הראשי של תזמורת רדיו פינלנד.

תחרות הנבל הבינלאומית בישראל נאלצה להמתין 47 שנים בטרם זכה בה נבלאי ישראלי במקום הראשון. בתחרות ה-16 (2006) קטף סיון מגן את הפרס הראשון, ולא רק אותו, אלא גם את "פרס פְּרֹפֶס*" על נגינת יצירה ישראלית ואת "פרס רְנִיָה" על נגינת יצירה של הנרייט רניה. ב-2009 זכה בפרס "פרו מוזיצי'ס" בניו יורק וב-2012 היה לנבלאי הראשון שזכה בפרס בֶּרְלִיטֶי־ביטוֹני בלונדון.

סיון מגן, יליד ירושלים, החל בלימודי נבל בגיל 12. כבר כעבור שלוש שנים הופיע כסולן עם הסימפוניטה הישראלית באר שבע ובהמשך עם רוב התזמורות בארץ, ובהן הפילהרמונית הישראלית. את שירותו הצבאי עשה במעמד מוזיקאי מצטיין ובמקביל למד אצל אירנה קגנובסקי־קסלר באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. ב-2001 נסע לצרפת, שם למד בליון אצל ז'רמן לוֹרְנֶצִיני ובפריס בכתתה של איזבל מוֹרְטי בקונסרבטוריון הלאומי. תואר שני השלים בבית הספר למוזיקה ג'וליאַרד בניו יורק, אצל ננסי אלן, נבלאית ראשית בפילהרמונית של ניו יורק.

*ע"ש אהרון צבי פְּרֹפֶס, שייסד ב-1959 את תחרות הנבל הבינלאומית הראשונה בעולם. פרופס הוא שייסד גם את הזמרייה ואת פסטיבל ישראל.

אילנה יהב / ציור בחול

בעצם, עדיף אולי לכנות את אמנותה "הנפשת חול", "סיפור חול" או "ריקוד חול", שהרי ציור טבעו להתקבע בסוכו של תהליך היצירה, ואילו בעבודתה של יהב הציור משתנה בלי הרף לעיני הצופים.

במשך שנים רבות ניהלה אילנה יהב סטודיו שיצר בובות גומי גרוטסקיות והיפר-ראליסטיות, ובעשור האחרון של המאה העשרים בנתה עם בעלה, איציק יהב ז"ל, בובות עבור הסאטירה הפוליטית הטלוויזיונית המצליחה "החרצופים". לצד זה יצרה אפקטים מיוחדים לסרטים ולפרסומות, תחום שלמדה בהוליווד, בניו יורק ובלונדון. בפרסומות רבות ברחבי העולם שבהן נעשה שימוש בציורים של אילנה, היו חומריה - מלבד החול - גם תה, קפה, קמח, אורז ואבקת זהב.

אילנה הרשימה בכישרונה קהלים בעשרות מדינות, אם במפגשים קטנים ואינטימיים ואם בהפקות ענק. בין היתר הופיעה בוותיקן, לפני מלך ספרד ומלך בלגיה ומול אלפי צופים ובליווי חמש תזמורות בקרמלין שבמוסקבה.

אור ומזיקה הם רכיבים חשובים ביצירותיה של יהב. היא משתמשת בעבודתה באור הבוקע מתחת לשולחן זכוכית ובוחרת בקפדנות את המזיקה, כדי שתתאים למסר ולתחושות שהיא מבקשת להעביר.

על עבודתה היא אומרת: "החוויה של מגע ישיר עם חול ריגשה אותי כבר בתור ילדה. הייתה לי ילדות שמחה לחוף הים של חיפה. ביקרתי בים בדרכי לבית הספר ושרטטתי את חלומותי על החול. ציירתי מהר, מנסה לסיים לפני שגיע הגל וימחק את הכל. מקצת החלומות התגשמו ואחרים נשטפו על ידי הגלים. אשר לתנועות הידיים שסיגלתי לי לאורך השנים, הרי שתנועות מבטאות רגשות. תמיד הוקסמתי מיכולותיהן של תנועות ידיים לבטא כעס, חמלה ואהבה. כמו בריקוד, תנועות ידיו הן רכיב חשוב ביצירתי. באמנות הזאת אני משתמשת בדברים הבסיסיים שבורכנו בהם: חול, ידיים, נשמה".

יוהנס פסיון

אָנְדֵרְס מוֹסְטוֹן מנצח (אסטוניה)
קולגיום מוזיקלה

המקהלה הקאמרית של טאלין (אסטוניה)
אָנְטוּ אָניס טנור (אסטוניה)
קֵרן מוצרי סופרן (הולנד-ישראל)
איריס אוֹיָה אלט (אסטוניה)
אָנְדֵרִיק אֵיקְסוֹרְב טנור (אסטוניה)
אָרְה סאַל בס (אסטוניה)

י. ס. באך / יוהאנס פסיון רי"ב 245

מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 14.2.20 בשעה 13:00

מוצ"ש, 15.2.20 בשעה 20:00

יום א', 16.2.20 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים

יום ג', 18.2.20 בשעה 20:00

הקונצרט יועבר בשידור חי

בכאן קול המוסיקה ובאתר הקאמרטא

הוויולה במרכז

בּוּיאָן וִידְנוֹף מנצח (בולגריה-גרמניה)
עמית גרוס ויולה (גרמניה-ישראל)

אלגר / מבוא ואלגרו, אופ' 47
שוברט / סונטת "אָרְפֶג'וֹנָה", ד' 821,
בעיבוד זאב שטיינברג
עדן פרטוש / "יזכור" לוויולה ולכלי קשת
(בקונצרטים בתל אביב ובירושלים)
ברוך / "כל נדרי", אופ' 47,
בעיבוד אוהד בן-ארי לוויולה ולכלי קשת
(בקונצרטים בסביון ובנס ציונה)
שוברט / סימפוניה מס' 5, ד' 485

בית התרבות סביון

יום ה', 16.1.20 בשעה 20:30

מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 17.1.20 בשעה 13:00

מוצ"ש, 18.1.20 בשעה 20:00

יום א', 19.1.20 בשעה 20:00

משכן הפיס לאמנויות נס ציונה

יום ב', 20.1.20 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים

יום ג', 21.1.20 בשעה 20:00

הקונצרט יועבר בשידור חי

בכאן קול המוסיקה ובאתר הקאמרטא

מוכרעת ניטשעט בין האיטלקים לספרדים מה מקור השם. אלה אומרים: Pavane משם העיר פֶּדוֹבָה, ואלה אומרים כי מזנובו המרהיב של הטווס (pavo) נגזר שם המחול. פורה איננו היחיד בדורו שנסמך על הפוואן. סן־סאנס מורו כלל פוואן באופרה שלו "אטיאן מרסל" וראוול תלמידו חיבר את יצירתו "פוואן לנסיכה שהלכה לעולמה".

הפוואן של פורה זכה לפופולריות עצומה מן הרגע הראשון, גם אם מחברו כינה אותו "ריקוד אלגנטי" אך "יצירה לא חשובה". סרגיי דיאגילב, הכוריאוגרף־אמרגן הרוסי רב הפעלים, כלל את הפוואן ברפרטואר "הבלטים הרוסיים" שלו ב-1917, ועד ליום מותו לא הניח ידו ממנו. פעם הסב את שמו ל"נערות החצר" ופעם ל"גני ארנחואז", רמזים לצירוי המלנכוליים של דייגו ולֶסְקֶז, הצייר הספרדי, שתצורותיו השתקפו פה ושם בהעמדות, בתלבושות ובכוריאוגרפיה של הפוואן שהיה לבלט.

הגרסה התזמורתית מתוזמרת לזוגות חלילים, אבובים, קלרינטים, בסונים וקרנות ולכלי קשת. אלה, בפיציקטי מדודים, מכתיבים את הקצב המהפנט המוליך את היצירה הקצרה מהחל ועד כלה, בזמן שהחלילים, האבובים, הקלרינטים או הבסונים שרים. אקסטזת הטוֹקְטִי שבלב היצירה היא המקום שבו המקהלה - כשמחלילים לבחור באופציה של תוספת מקהלה - מצטרפת ושרה על כאבי האהבה ועל מנעמיה. מבקר אחד סיכם את היצירה ב'ז'רגון של חזאי מזג האוויר: "לרוב נאה עד מעונן חלקית, אך בתווך סוער". ההאזנה לפאון של פורה מרתקת כמעט כמו ההאזנה ל"בולרו" של ראוול, יצירה שנולדה 40 שנה אחריו. על שתי היצירות אפשר לומר: "החזרה תופסת את מקום הפיתוח", או שמא "החזרה היא הפיתוח".

גבריאל פורה, מן המוערכים במלחיני צרפת ומחנכי המוזיקה שלה, ספג את הסממנים המודרניסטיים שבכתיבתו ב"אֶקוּל נידרמייאר", בית הספר הפריסאי שבו למד. מזגו הנעים ומבקש ההרמוניה לא נתן לו כנראה להרחיק לכת עד למחוזות אבדן הטונליות מבית מדרשה של "אסכולת וינה השנייה" - שנברג, ברג ופון וברן - בני זמנו הצעירים ממנו. עם זה, הקפיד לשלב ביצירותיו דיסהרמוניות ואפקטים כרומטיים, ובכך היה למבשר הטכניקות של אימפרסיוניסטים כדביסי וראוול.

בהגיעו אל המוסד, פגש במורה המבוגר ממנו בעשור, קמי סן־סאנס, שהפך חיש לחברו. סן־סאנס הנחיל לבית הספר ולגבריאל מעין "מתירנות מודרנית", כלומר היתר לסטות ממסורת הקלסיציזם של האסכולה הצרפתית דאז, שהתימרה "לדעת" אל נכון מה "אסור" ומה "מותר" בהרמוניה. גם גוסטב לֶפְּבֶר, מנהל ה"אֶקוּל", לימד כי מלחינים הם ההגמונים על ההרמוניות שלהם, ולא פוסק הלכות כלשהו, גם אם שמו ז'אן־פיליפ ראמו. לימים, כשהיה פורה למחנך במוסד שבו למד, כתב עליו המוזיקולוג אנרי פרינייר (Prunières): "הוא פיתח בתלמידיו טעם טוב, רגישות להרמוניה, אהבה למלודיות פשוטות ולמודולציות מפתיעות וצבעוניות, אך מעולם לא הנחיל מתכונים שיגרמו ליצירותיהם להידמות לשלו". בין הזוכים להימנות עם תלמידיו היו ראוול, אוֹבֶר (Aubert) ואֶנְסֶקוּ.

הפוואן נולד בשלהי העשור התשיעי של המאה ה-19 ובשלהי: בתחילה כיצירה לפסנתר, אחר כך כקטע תזמורתי עם אופציה לתוספת מקהלה ולבסוף כבלט. הבסיס הריתימי והסגנוני הוא מחול הפוואן הרנסנסי האיטלקי־ספרדי. מחלוקת לא

אלגרו קון ספיריטו / אדג'ו / אלגרו ג'נטילה

פתאומית וגורפת הייתה הצלחתו של הקונצ'רטו לגיטרה של רודריגו בהישמעו לראשונה בשלהי 1940 באולם "ארמון המוזיקה הקטלאנית" בברצלונה. בזכותו הוצב חואקין רודריגו מיד בשורה אחת עם קודמיו, "הספרדים הלאומיים" אלבניס, גרנדוס ודה פאיה. זהו הקונצ'רטו הראשון שבו הגיטרה היא כלי סולני, ונגינתה מזכירה את צלילי הויהואָלָה, כלי מיתר פופולרי בחצי האי האיברי במאות ה-15 וה-16. יש בקונצ'רטו רמיזות לריקודי העם האיבריים פֶּנְדֵּנְגוֹ וגוּאַחִירָה, ועם זה, אין הוא מחווה חד־ממדית למורשת ספרד. היצירה נכתבה בפריס, שם למד רודריגו אצל הצרפתי פול דִיקָה, ואפשר לומר שעיצובה המוזיקלי נאו־קלאסי כלל־אירופי, עם נגיעות בארוקיות. רודריגו הקדיש את היצירה לגיטריסט רְחִינו סִינֶס דֶה לֶה מָסָה, והוא אף היה הסולן בבכורה עם הפילהרמונית של ברצלונה. לבקשתו של הנבלאי הספרדי הגדול נִיקְנֹר זְבֵלְטָה המיר בעבורו רודריגו ב-1974 את הגיטרה בנבל.

ה"קונסיאָרטו דֶה אַרנחואַס" קיבל את שמו ואת השראתו מארמון מלכות מפואר שבנה פְּלִיפֶה השני במאה ה-16 בעיירה ארנחואס שליד מדריד. לא מראה הארמון הרשים את המלחין, אלא צליליו, ריחותיו ותיאורים אודותיו. רודריגו היה עיוור מגיל שלוש, ואת ה"קונסיאָרטו", כמו את כל יצירותיו, רשם בברוויל. על היצירה כתב: "נשמעים בה חיי החצר של המאה ה-18, שם אריסטוקרטיה התחככה בעם; בצליליה ריח מגנוליות, שירת ציפורים ורחשי מזרקות מים. משק כנפי הפרפר פוגש את זינוקו המדויק של הטוריאדור בזירה. אף רוחותיהן של דמויות גויה כאן, אזוקות בעבותות של מלנכוליה".

עם הסולן משוחחים זוגות חלילים*, אבובים*, קלרינטים, בסונים, קרנות, חצוצרות וכלי קשת. כדי שנגינת הגיטרה לא תיבלע בהיצף התזמורת, לא הכל נותנים קולם יחד. אל הגיטרה נלווים כלי אחד או סקציה, והאנסמבל כולו נשמע ברמה רק בעת שתיקת הסולן.

הפרק הראשון מהיר וערני והוא מגיש לנו את ריקוד הפֶּנְדֵּנְגוֹ, שהיה נפוץ בחצר מלכי ספרד. יש בו חילופי משקל, בין 3/4 ל-6/8. **הפרק השני**, האטי, שהקרן האנגלית מוליכה בו, מביע כמיהה מהולה בכאב.

כיוון שהיצירה נכתבה בשלהי מלחמת האזרחים בספרד, היו מי שראו בפרק הצבת יד להרוגי גְּרִינְקָה**, העיר הבאסקית שנהרסה בהפצצות הגרמנים והאיטלקים, בעלי הברית של פרנקו. לוויקטוריה רודריגו לבית קמחי, אשת המלחין, יש פירוש אחר: באוטוביוגרפיה שכתבה ציינה שהפרק מביע געגוע לימי האושר של ראשית נישואיהם והד נוגה לאסון שבהפלת תינוקם הראשון. כמו הפרק הראשון, כן **הפרק השלישי** מציג מחולות כמו־בארוקיים בריתמוסים מתחלפים (3/4; 2/4), בשילוב עם שירי עם ספרדיים.

הקונסיאָרטו, יצירתו המפורסמת ביותר של רודריגו, זיכתה אותו ביום הולדתו ה-90 בתואר האצולה "מרקיז גני אַרנחואַס" מידי חואן קרלוס מלך ספרד. בנוסף להיותו יצירה ספרדית חשובה, הוא פנינת ביצוע לגיטריסטים ו...הנה, בזכות ניקנור זבלטה, גם לנבלאים.

*אחד החלילנים מנגן לפרקים בפיקולו, ואחד האבובנים בקרן אנגלית.

**אולי כמעשה שעשה בציורו המפורסם פבלו פיקאסו שנתיים לפני כן, גם הוא בגלות פריס.

אדום בוהק, מיתרי פה כחולים (או שחורים) והיתר לבנים. שום כלי עזר אינו נחוץ לנבלאי: לא מפרט ולא קשת. אך ורק כריות האצבעות עושות את המלאכה. שימוש בציפורניים אפשרי, לשם פעלולים מיוחדים. כיוון שכריות האצבעות הן הכלי העיקרי של הנגן, יש להיזהר מאוד באימונים. אם הן נשחקות או מתקשות, תישמע הנגינה גסה או חלשה. עוד סכנה אורבת לנבלאי: הכנסה לא מחושבת של אצבעות בין מיתר למיתר עלולה לייצר זמזמים.

האם הידיים עושות רק זאת - לפרוט או לנוח? לא. הנחת הידיים על מיתרים רוטטים מדוממת את המשך ההדהוד. האם הנבל זהה למעשה למערכת המיתרים של הפסנתר שהונחה במאונך? לא ולא! בנוסף למספר המיתרים השונה ולהבדל בין הקשה מתואכת פטישונים לבין פריטת אצבעות, גם טיב המיתרים שונה: הנמוכים עשויים ממתכת, הגבוהים מניילון והאמצעיים ממעיים של בעלי חיים. זה הפתרון שמצאו יצרני הנבלים, להעניק לצלילים שבמרכז הנבל חום ועומק. התיבה המונחת על כתפו של הנבלאי היא תיבת התהודה. ולסיים: בכמה אצבעות פורטים? בשמונה. הזרת איננה עוזרת...

*זוכת הפרס הראשון בתחרות הנבל החמישית בישראל (1973), נבלאית ראשית בפילהרמונית של ניו יורק, מרבה להופיע ולהקליט והעמידה תלמידים הרבה, בין היתר כראש מחלקת הנבל בבית הספר למוזיקה ג'וליאד ובבתי הספר למוזיקה של אוניברסיטת ייל ושל אספן. **הנקראים "מזלגות" בלשון הנבלאים.

הנבלאית ננסי אלן*, ממורותיו של סיון מגן, פרסמה ב-Youtube סרטון קצר ומאיר עיניים על מבנה הנבל ודרכי פעולתו. את הסרטון ניתן לראות על ידי חיפוש: Learn about the Harp with Nancy Allen

כאן נתמצת את דבריה: הנבל הוא כלי תזמורתי גדול במיוחד, הבנוי רוב-רובו עץ ומספר מיתריו 47. כדי להפיק את כל צלילי האוקטבה, הותקן בכלי מנגנון מכאני מתוחכם. בחלקו העליון 2000 (!) חלקיקים בעלי יכולת תנועה, המחוברים במוטות אל שבע דוושות שבתחתית הכלי, ואלה שולטות בשבעת הצלילים דורה-מיפה-סול-לה-סי. לחיצה על דוושה מסובבת מפתחות כיוון** בשדרה העליונה, ובאמצעותם המיתרים מתקצרים או מתארכים, וכך משתנים צליליהם. לחיצה ברגל שמאל על דוושת רה, למשל, תשנה את כיוונם של כל מיתרי רה שבנבל. לכל דוושה שלוש עמדות. אם ניקח שוב את הרך כדוגמה, דוושה שאינה לחוצה תפיק רה במול. לחיצה אחת תייצר רה רגיל, ולחיצה נוספת תסב את כל מיתרי רה ל-רה דיאז. הווה אומר: מה שנגן כלי המיתר משיג באמצעות "היד השנייה", הנבלאי משיג על ידי דריכה ברגליו על הדוושות. הלא שתי ידין עסוקות בפריטה...

לנבל יש תפקיד ייחודי בתזמורת. הוא מייצר צרור צלילים מהיר ורציף ששום כלי אחר אינו יכול לייצר: הגליסנדרו. זוהי מרוצה מהירה על רצף מיתרים ולפעמים לרוחב הכלי כולו, בליטוף אחד מתמשך או בליטופים חזרתיים, מעגליים, המשמיעים אפקט כשל רוח, בשני המובנים, הפיזי והמיסטי.

הנבלאי מוצא את דרכו ביער המיתרים בעזרת שלושה צבעים: צבעם של מיתרי דו

שווייץ", גם כרמז למוצא אביו). לצד הערכתו לפרנק, לבטהובן, לווגנר ולעמיתו מתחרהו דביסי, רחש ראול כבוד ויקר לדמויות האב הצרפתים ראמו וקופרן.

היצירה שלפנינו מעידה גם היא על הימשכותו של ראול לקלסיציזם: האלגרו בנוי בצורת הסונטה, כמיטב המסורת הקלסית. תחרות היא שהצמיחה את היצירה. ב-1904 פיתחה חברת פֶּלֶל נבל חדש, "כרומטי", וכדי להציג את נפלאותיה, הזמינה מקלוד דביסי יצירה לנבל. כך נולדה יצירתו "מחולות קודש וחול". חברה אחרת, אָרָר (Érard), פיתחה באותו הזמן את נבל הפדלים**, ולשם שיווקו מיהרה להזמין יצירה לנבל מן "המלחין האחר", ראול. זה עמד להפליג עם חברים לשייט, אבל כדי שלא להחמיץ את ההזדמנות, השקיע ביצירתו "שבוע רצוף, כולל שלושה לילות ללא שינה" כפי שציין ביומנו, וביוני 1905, הגישה והקדישה למר בלונדל, מנהל חברת אָרָר.

היצירה היא פרק רצוף של שני חלקים. היא כתובה בסול במול מז'ור, סולם נוח לנבלאים. המבוא קצר. הוא נמשך 26 תיבות בלבד, והוא מכיל אלמנטים שיחזרו באלגרו. האלגרו בנוי, כאמור, בצורת הסונטה: אחרי המְצָג, בניגית הנבל, מובא נושא שני בניגית כלי הנשיפה בליווי פיציקטי של כלי הקשת. בין הפיתוח הסוער, שבו הסולן "מתעמת" עם האנסמבל, לבין המְחָזר והקוֹדָה המסיימים את הקונצ'רטו הקטן, פוצח הנבל בקדנצה יפה, שבה הוא מציג את יכולותיו של הכלי שזה עתה שוודרג.

*כגון הבלט "דפניס וכלואה" (ובו שני נבלים).
**ראו המאמר בעמוד הקודם.

סיון מגן נבל; אסתי רופא חליל;
שירה אליסף קלרינט;
נטשה שר, הדס פבריקנט כינורות;
יוני גרטנר ויולה; מרינה כץ צ'לו

מסד המוזיקה הצרפתי והמלחין הצעיר מוריס ראול ייסרו זה את זה לא מעט. אמו של ראול, אנטיקלריקלית בסקית, ואביו, מהנדס וממציא שווייצי, גידלו בן קטן־קומה ומגונדר, מוכשר ומרדן, מתנשא וסרקסטי, שהתעקש לשזור ביצירותיו הרמוניות "שערורייתיות". שוב ושוב הגיש מועמדויות לפרסים ונדחה, ואז, כשהשכיל כבר הממסד לראות את ייחודו וביקש להעניק לו כיבודים, הגיב בבוז ויסד לו איגוד קומפוזיטורים משלו.

אחד הראשונים ששם לב לגאונותו של בן העשרים היה מורו גבריאל פורה. הנה אנקדוטה המעידה על השינוי הקונספטואלי שקרה באותה תקופה: יום אחד הגיש הסטודנט ראול פרטיטורה של רביעייה למורו פורה; זה הביט בתווים ועיקם את אפו. עברו כמה ימים והפרופסור קרא לסטודנט וביקש לשוב ולראות את כתב היד. אחרי שעיין בו, הפטיר: "ייתכן שטעיתיו!" וכך, בשתי מילים, סימל מהפכה חשובה שהתחוללה בתרבות המערבית של תחילת המודרניזם: מוכנות של ותיקים ומנוסים להודות ש"הנכון" אינו חייב להיות מונחל מהם לצעירים, אלא לפעמים על הידע לזרום מלפנים לאחור.

בלשונו המוזיקלית של ראול דרו יחד יסודות שונים ומתנגשים: עם היותו נצר לשלהי הרומנטיציזם, ראה עצמו במידה רבה כקלסיציסט: הוא נותר מלודי, הירבה להלחין פוגות ומינואטים, נמשך אל נושאים מן העולם הקלאסי* והקפיד מאוד בכתיבתו (סטרואינסקי כינה אותו "גדול השענים של

את שלוותן של רמות הפמפס וצ'ילים מאגיים, המנסים לייצג את האלמנטים המיסטיים של ארצי".

את יצירתו "וריאציות קונצרטיות" הלחין חינסטרה ב-1953, ואכן התווית "לאומיות" סובייקטיבית" יאה לה. ציטוטים ישירים מן הפולקלור מופיעים רק בסיום. תחושת "הארגנטיניות" צומחת לרוב מסגנון האישי של חינסטרה, שהיסודות העממיים כבר מוטמעים בו והוא משולב באידיום המודרניסטי שקנה לו בינתיים. היצירה בנויה, כמוצהר בשמה, מנושא ומסדרת וריאציות. התזמור: שני חלילים, פיקולו, אבוב, שני קלרינטים, בסון, שתי קרנות, חצוצרה, טרומבון, טימפני, נבל וכלי קשת. ספקטרום רחב של טקסטורות ואווירות נפרש כאן: ריתמיות ואינטנסיביות, לצד אקספרסיביות, ליריות וקדרות.

מנושא תחילי משתרשות אהת'עשרה וריאציות, האורכות בין חצי דקה לכמה דקות והממקדות את הקשב בכלי סולני אחד או יותר. חינסטרה כתב: "יש וריאציות מגוונות, מקשטות או משכללות; ויש וריאציות הנוטלות קטע מן הנושא הפותח ועושות בו מטמורפוזה".

הצ'לו והנבל - זיווג לא תדיר - מציגים את הנושא הפותח לאט ובהבעה. אחרי נגינת ביניים עגמומית של כלי הקשת, הווריאציות מתחילות לזרום בלי הפוגה. במקצר הנבל מזווג לקונטרבס. הווריאציה המסיימת היא רונדו שופע חיים, ובה התזמורת כולה משמיעה נגינה לטינו-אמריקנית - מחול הקלמבו האהוב על הגאוצ'וס של הפמפס - טעם של בית לחינסטרה. הצלילים החוזרים במונטוניות מייצגים רגליים רוקעות, ואילו ההבלחות הווירטואוזיות בניחוח ג'ז מבקיעות מרוב כלי האנסמבל.

נושא לצ'לו ולנבל / אינטרלוד לכלי הקשת / וריאציה הומוריסטית לחליל / וריאציות סקרצו לקלרינט / וריאציה דרמטית לוויולה / וריאציות קנון לאבוב ולבסון / וריאציה קצבית לחצוצרה ולטרומבון / וריאציה בתנועה מתמדת לכינור / וריאציה פסטורלית לקרן / אינטרלוד לכלי הנשיפה / מְחָזר לקונטרבס / וריאציות סיום לתזמורת.

אלברטו חינסטרה, גדול מלחיני ארגנטינה ומהבולטים במלחיני לטינו-אמריקה, סומן כעילוי מגיל צעיר. אחרי שסיים את לימודיו בקונסרבטוריון של בואנוס איירס וזכה בפרסי הלחנה, החל לעסוק בהוראה והגיע בתוך זמן קצר למעלת פרופסור. באמצע שנות הארבעים נסע ללמוד בטנגלווד שבארצות הברית וידידות אמיצה נקשרה בינו לבין המלחינים קופלנד וברנשטיין, דבר שהגדיל את פרסומו בארצות הברית ובאירופה והשפיע על המוזיקה שלו. סממני הג'ז שבסוף היצירה דהיום הם אולי הוכחה לכך. בין יצירותיו שלוש אופרות, חמישה בלטים, יצירות סימפוניות וקאמריות ומוזיקה לתיאטרון ולקולנוע.

סגנונו מתחלק לשלוש תקופות: את הראשונה, עד לסוף שנות הארבעים, כינה "לאומיות אובייקטיבית". בשנים הללו הלחין בהשפעת סטרווינסקי, ברטוק ודה-פאיייה, וכמותם הירבה לשלב פולקלור ביצירותיו. את שנות החמישים, אחרי שהותו בארצות-הברית, כינה תקופת "לאומיות סובייקטיבית". בתקופה זו שִׁכַּל את טכניקות ההלחנה, התנסה במוזיקה סריאלית ודודקפונית, ויסודות הפולקלור נעשו מרומזים. על התקופה השלישית, מ-1958, שכינה "ניאו-אקספרסיוניזם", אמר: "אין עוד גבישי פולקלור וסימבוליזם. נותרו כמובן אלמנטים ארגנטיניים, כגון קצבים נמרצים, פרקי אדג'ו מהורהרים המזכירים

בחזרה למזל גדי

אורח מיוחד:
שלום חנוך

הקאמרטה הישראלית ירושלים
מנהל אמנותי: שלומי שבן
מנצח: אבנר בירון

לדרישת הקהל
פתחנו מופע נוסף
ב' 24.12.19 |
21:00

שלומי שבן | אסתר רדא | אלון עדר | עוזי נבון | מקהלת בת-קול
חוזרים אל השירים האהובים: הימים העצובים הארוכים, לילה, מכופף הבגנות ו... דביסי.
מחווה למעבד אלכס וייס

BETWEEN FRANCE AND SPAIN

Avner Biron conductor
Sivan Magen harp (Israel-Finland)
Ilana Yahav sand animation

Gabriel Fauré (1845-1924)
Pavane in F-sharp minor, op. 50

Joaquín Rodrigo (1901-1999)
Concierto de Aranjuez
the composer's arrangement
for harp and orchestra

Intermission

Maurice Ravel (1875-1937)
Introduction and Allegro
for harp, flute, clarinet and strings

Alberto Ginastera (1916-1983)
Variaciones Concertantes, op. 23

Savyon Cultural Center
Thursday, 5.12.19 at 20:30

Tel Aviv Museum of Art
Friday, 6.12.19 at 13:00
Saturday, 7.12.19 at 20:00
Sunday, 8.12.19 at 20:00

Pais Art Center, Ness Ziona
Monday, 9.12.19 at 20:00

Jerusalem Theater
Tuesday, 10.12.19 at 20:00
Broadcast live on Kan Kol Hamusica

Elma Arts Center, Zichron Yaakov
Wednesday, 11.12.19 at 20:00

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALEM

MUSIC DIRECTOR AVNER BIRON

THE MUSICIANS

1st Violin

Matan Dagan*
Natasha Sher*
Carmela Leiman**
Arnold Kobiliansky
Halina Korinets
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Eduard Reznik*
Hadas Fabrikant*
Michael Kontsevich
Smadar Schidlowsky
Keren Shoshani
Omri Tzach

Viola

Yoni Gertner*°
Tatiana Fine
Boris Rimmer
Eduard Shubaev

Cello

Zvi Orleansky*
Marina Katz*
Alexander Sinelnikov**
Esther Valladares

Bass

Dmitri Rozenzweig*
Shai Peker

Flute

Esti Rofé*

Oboe

Muki Zohar*
Ori Meiraz

Clarinet

Shira Elyasaf*

Bassoon

Mauricio Paez*
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven*
Ruth Varon

Trombone

Nir Erez°

Timpani

Karen
Phenpimon-Zehavi*

*principal player

**assistant principal

°Guest musician

BOARD OF DIRECTORS AND MEMBERS OF THE ASSOCIATION

Yair Green, Adv.*, Chairman
Jacob Aizner*
Prof. Ruth Arnon*
Avner Azulay
Talma Barabash-Knoller, CPA
Prof. Avi Ben Basat
Prof. Shlomo Biderman
Dr. Yoram Blachar*

Dr. Shmuel Cabilly*
Ruth Cheshin*
Ilan de Vries*
Prof. Menachem Fisch
Prof. Benny Geiger*
Efrat Weiman Gershony*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon

Raanan Kop, CPA*
Moshe Michles*
Prof. Dafna Schwartz*
Dov Shafir
Baruch Shalev
Dr. Lea Shamir-Shinan
Yehuda Zisapel
Gershon Zohar

*Member of the board

ADMINISTRATION

General Director Yoram Youngerman
Administrative Manager Michael Kontsevich
Producer Anat Richter
Music content coordinator Dr. Ron Merhavi

Marketing Manager Sarah Taylor David
Sales Manager Dagan Feder
Office Manager Sima Gielchinsky
Stage Manager Valery Aksyonov
Accountant Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfatit) Jerusalem
Tel: +972-2-5020503 | Fax: +972-2-5020504
www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

Program Notes Benny Hendel **Design** Hagit Maimon

קול המוסיקה | כסא

**THE ISRAEL
CAMERATA
JERUSALEM**
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

02

The InstruVocal Series

BETWEEN FRANCE AND SPAIN